

Bydgoszcz, 10 marca 2020 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.5.2020. RK/JDa/MS

**Pani
Władysława Rakocińska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Piwna 33
87-820 Kowal**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 1111, z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Piwna 33, 87-820 Kowal (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 3, 6 lutego 2020 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- M.S. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 38/2020 z dnia 27 stycznia 2020 r. oraz Upoważnienia Nr 54/2020 z dnia 5 lutego 2020 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2018 r. do 2 lutego 2020 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Władysławy Rakocińskiej – Kierownika GOPS, byłego asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190. W gminie Kowal ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 21 grudnia 2017 r. przyjętego Uchwałą Nr XXXIII/192/17 Rady Gminy Kowal. W dokumencie uwzględniono realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 31 grudnia 2017 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika GOPS w Kowalu Nr 5/2017. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz wyszczególnione zadania przypisane ustawą do realizacji.

Wójt Gminy Kowal Zarządzeniem Nr 85/2016 z dnia 30 grudnia 2016 r., upoważnił p. Władysławę Rakocińską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia zapisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

W okresie objętym kontrolą gmina opracowała i realizuje 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 przyjęty Uchwałą Nr XLI/248/18 Rady Gminy Kowal z dnia 17 października 2018 r.

Głównym celem bieżącego programu jest stworzenie i rozwój systemu wsparcia dla rodzin mających problemy z wypełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W programie zawarto diagnozę środowiska lokalnego wraz z danymi statystycznymi, które posłużyły do sformułowania celów szczegółowych. Do każdego z wyodrębnionych zadań przypisano czas realizacji, określono partnerów odpowiedzialnych za działania w danym obszarze oraz wskaźniki. Program zakłada monitoring i ewaluację. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby, czy zmodyfikują dotychczasowe działania.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS nie składała sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, a związku z tym nie przedstawiała potrzeb związanych z realizacją powyższych zadań, co jest niezgodne z zapisem art. 179 ust. 1.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał jednego asystenta rodziny:

- p. XX – w ramach umowy o pracę, w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. (obowiązki wykonywane na stanowisku asystenta od 2012 r. z przerwami).

Asystent obejmował pomocą:

- w 2018 r. 5 rodzin, w tym 1 przypadek rodziny zobowiązanej do współpracy przez Sąd (rodzina nie wyraziła zgody na współpracę),
- w 2019 r. – brak rodzin, w związku z brakiem asystenta w Ośrodku,
- w 2020 r. (do dnia kontroli) - brak rodzin, w związku z brakiem asystenta w Ośrodku.

P. XX z dniem 1 stycznia 2019 r. przeszła na stanowisko pracownika socjalnego w ww. Ośrodku. W związku z brakiem asystenta od 2019 r., Ośrodek podjął działania (umieszczenie oferty pracy na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Kowal) w kierunku zatrudnienia osoby na ww. stanowisku, zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami, jednak bezskutecznie.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny posiadał wymagane kwalifikacje, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystenta znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

W *zakresie czynności* asystenta uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4 lit. b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Kowal tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent podnosił swoje kwalifikacje poprzez uczestnictwo w szkoleniach, czy w konferencjach o następującej tematyce: „Asystent - prawa, obowiązki, dokumentacja”, „Przeciwdziałanie przemocy i jej implikacja”. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta. Pracownik socjalny przygotowywał diagnozę rodziny i przekazywał ją asystentowi.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pierwsze wejście asystenta w środowisko odbywało się wspólnie z pracownikiem socjalnym.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: dziennik pracy, analizę wstępną sytuacji rodziny, analizę sytuacji wychowawczej dziecka, analizę sytuacji szkolnej dziecka, analizę sytuacji zdrowotnej członków rodziny, analizę wyposażenia mieszkania rodziny, kartę

informacyjną dotyczącą rodziny, notatki służbowe, plan pracy z rodziną, sprawozdanie z pracy asystenta.

Analiza dokumentacji wskazuje, iż formularz planu pracy zawierał terminy realizacji działań i przewidywane ich efekty, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

Od 2018 r. okresowe oceny sytuacji rodziny były sporządzane w formie sprawozdań sporządzanych raz na trzy miesiące, co jest zgodne z art. 15 ust. 1 pkt 15.

Od 2019 r. praca z rodzinami nie była kontynuowana z uwagi na brak asystenta rodziny w Ośrodku.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

W okresie objętym kontrolą asystent nie prowadził monitoringu funkcjonowania rodziny, ponieważ żadna rodzina nie kwalifikowała się do zakończenia z nią pracy.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu podejmowana jest w porozumieniu z Kierownikiem Ośrodka, pracownikiem socjalnym, podczas dokonywania analizy sytuacji rodziny. Praca z rodzinami była prowadzona do 2018 r. Z uwagi na brak zatrudnionego asystenta w kolejnych latach, środowiska monitorowane były przez pracownika socjalnego.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie, Ośrodek reaguje na zgłoszenia telefoniczne, pisemne, bądź informacje anonimowe. Stosownie do sytuacji rodziny i dziecka, podejmowane są konkretne działania zaradcze.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W rodzinie objętej pomocą asystenta, w której wystąpiło zjawisko przemocy, zaangażowane były następujące służby: pracownik socjalny, dzielnicowy, przedstawiciele oświaty, służby zdrowia. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia dzieci, w tym wszczynano procedurę „Niebieskiej Karty”, prowadzono rozmowy wspierające z członkami rodziny, kierowano do objęcia wsparciem specjalistycznym.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3 lit. c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy Kowal nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego, w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Prowadzone są natomiast inne alternatywne formy bezpłatnego spędzania czasu wolnego

przez dzieci i młodzież. Jedną z możliwości jest uczestnictwo w zajęciach świetlicy profilaktycznej „Klub Puchatek”, która oferuje dzieciom możliwość wyjazdów na basen, do kina, aktywność sportową, czy edukacyjną. Dodatkowo Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dofinansowuje wyjazdy na kolonie i wycieczki plenerowe w ramach urozmaicenia czasu wolnego.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3 lit. b i pkt 4 lit. c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie Gminy Kowal nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem. Kierownik Ośrodka udzieliła informacji, że na terenie gminy była prowadzona kampania informująca środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej poprzez udostępnianie ulotek z PCPR Włocławek.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3 lit. a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Kowal zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, terapeutycznego, pedagogicznego, socjalnego, prawnego).

Od 2019 r. w Urzędzie Gminy Kowal działa Fundacja Dies Mei pod patronatem Ministerstwa Sprawiedliwości oferująca wsparcie ofiarom przestępstwa, ich rodzinom oraz w niewielkim zakresie świadkom.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansowała koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 6 029,74 zł,
- w 2019 r. - wydatkowano kwotę: 4 164 zł,
- w 2020 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 347 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

W okresie objętym kontrolą asystent rodziny nie współpracował z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, gdyż nie miał możliwości współpracy z rodziną biologiczną, której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2018 r. w dniu 30 lipca 2018 r.,
- b) za II półrocze 2018 r. w dniu 30 stycznia 2019 r.,
- c) za I półrocze 2019 r. w dniu 30 lipca 2019 r.,
- d) za II półrocze 2019 r. w dniu 28 stycznia 2020 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1195).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z nieprawidłowością.¹

Stwierdzona nieprawidłowość, odnosząca się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania obowiązujących przepisów prawa. Istniejący stan rzeczy może skutkować nieprawidłowym funkcjonowaniem jednostki pod względem organizacyjnym oraz niepełnym wykonywaniem ustawowych zadań. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik GOPS p. Władysława Rakocińska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Podjąć skuteczne działania w zakresie zatrudnienia asystenta rodziny– niezwłocznie.
2. Dopełniać obowiązku składania radzie gminy, w terminie do 31 marca każdego roku, rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiania potrzeb w ww. zakresie.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr 5 w dniach 3, 6 lutego 2020 r.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 446/2016 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 30.12.2016, w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez nieprawidłowości należy rozumieć *działanie lub zaniechanie, które z punktu widzenia kryteriów kontroli jest nielegalne, niegospodarne, niecelowe lub nierzetelne, a w przypadku kontroli wykonania zadań – nieskuteczne, niewydajne lub nieoszczędne.*

(podpis i pieczęć Wojewody)